

מסורת הש"ס

ס"ל מקרא אחר (שמות לד) ופטור חמור תפדה צה אס אינו ענין למעט שאר צהמה טמאה משה שהרי מעטן בפסוק ראשון מנהו ענין למעטן מכל קדושת צבור: **מסקיק לה רב אחא.** הא תרוייהו לריכי דאי כתב חד הוה אמנא הו פטר חמור דבר שהיה ככלל צבור הצהמה הטמאה תפדה: **וילא מן הכלל נלמד.** שפדיונו צה לא ללמד על עצמו ילא אלא ללמד על הכלל כולו ילא כו' ולעולם (א) נפדין צהה ת"ל מקרא אחר ופטור חמור תפדה לומר זה צהה ולא אחר צהה: **מעטינהו משה ולעולם ככל דבר.** וקדושים צבור: **א"כ נפסו.** קרא מניינא חמור צהה תפדה ואלא ידענא דפפטר קמישתי מדהדר כתב פטר ש"מ מדין פטר רחס ממעט להו לשאר צהמות טמאות דלון להס דין צבורה: **כל מקנך פורק.** פטר שור ושה ופטור חמור תפדה צהה כלל ופטור צהדי: **פטר חמור הפסק הענין.** דלא מתייניה ככלל ופטור דאי אקרא קמא קא מהדר מכדי כתיב לעיל מיניה פטר שור ושה נכתב וחמור תפדה צהה ונהדר אפטר דלעיל אלא מדהדר כתב פטר ש"מ לאו אקרא קמא קמהדר: **ויו"ו.** דכתב ופטור הדר ערביה ומהדריה אקרא קמא דויו"ו מוסף על ענין ראשון: **ור' יוסי.** אמר לך אי אקרא קמא קאי לא נכתב פטר לאפסוקיה ולא נאטרך ויו"ו לערביה: **וסדר ערבי נסו.** למימר ללדייניה ככלל ופטור: **או דלמא כיון.** דמתייבשו שור דמין צהמה טמאה נינהו לאו שינוא ימינא הוה וכי אית מקלס סימנים דאס חייב: **סימנין מילתא.** חשונה היא דלע"ג דלישתי כולי האי מחייבי ליה מקלס סימנין צבורה: **מאי לאו אפי' פרה שילדה מין סוס.** וש"מ סימנא מילתא היא כ"ש כוליה אפיק: **לא אפרה שילדה מין חמור.** דהואיל תרוייהו צני קדושת צהמה נינהו כי אית מקלס סימנין חייב ולא תפשוט מיניה אלא מדה: **מאי לאו אסרוייהו.** קאי האי ואס יס מקלס סימנין ותפשוט מיניה מרת: **לא אפרה שילדה מין חמור.** ומשום דתרוייהו קדשי צבורות: **אכל חמור שילדה מין סוס נמא כללסא קמני לה הכא נפטורא.** לאשמעינן דגמדה הוי ופטור מן הצבורה כי לית זיה מקלס סימנין דמשום רישא קמני חמור שילדה מין סוס אכל סיפא לאו עלה מהדר: **חמור אדום (א).** אדומים הן: **סימנא בעלמא דלא סתלין לך.** גירסאך בגמשה ותימא טהורה שילדה מין טמאה אסור וטמאה שילדה מין טהורה מותר: **דבר**

(א) (גמבדמי תל) (ב) צבורה נינהו מש"ס כי צ"ק (ג) שפיר נשנה דף ה"ז (ד) (ה) שילדין סוס כלילן (ו) (ז) דף ז"א (ח) שפיר (ע"ג) (י) מיה טמאלין צ"ק (יא) (יב) ונע"ע חס"י צ"ק מל: ד"ה נפאק וחס"י נמחות אל: ד"ה ור"ש (ט) וס נלחוט דלכא נלחומי בראשו ורובו דמי נלחמו א"י נמיר קלט מהוא טמא ואת נעמיר לאסור חלבו וגמל נשנה מפני שסועה כמו שסן וארננה וחזיר כלאמנין לקמן צ"ק (י) ג"י רש"י מהוא טמא, (יא) ונע"ע חס"י מל: ד"ה נפאק, (יב) צבורה אלא ואס דהוה מותרת ונלחמה המקס צ"ק (ט) נלחמני נמחות מל: כל שפין מוח פתילין עכר בשמיה עשה כי צ"ק דומא לנורא כי צ"ק

תורה אור השלם

1. כל פטר דרס לי וכל מקנך תזכר פטר שור ושה: ופטור חמור תפדה צהה ואם לא תפדה ותרפיהו כל בבור בנך תפדה ולא קרא: פני ריקס: שמות ד"י כ 2. אך אף זה לא תאכלו ממעלי הגדה ותפשוטו: חפרסא את הנקלי כי מעלה גרה הוא ופרקה איננו מפרס טמא הוא לבס: וקרא יד י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וילא וכו' ולעולם אין נפדין אלא צהה וס' מיהא בשנה נמלך: (ב) ד"ה חמור אדום בעלמא הוא ולימיני:

רבינו גרשום

פריך רב אחא. הרי כעית למעט פטור סוסים וגמלים ככל דבר אכל פטר חמור חמור אחרינא לא מתייב ליה אלא תרוייהו צריכי: דאי כתב דחמנא חד הוה אמנא הוה פטר חמור דבר שהיה ככלל פטר חמור וטמאה תפדה: ויצא מן הכלל. דכתב ופטור חמור תפדה בשה ולא ללמד על עצמו כו': א"כ. דלעולם ככל דבר א"כ. כתב חמור ופטור חמור תפדה בשה וחמור תפדה בשה פטר חמור תרי זינין למי לה פטור חמור אמרת ליה לפרות ולא פטור סוסים וגמלים כו': כל מקנך תזכר כלל שור ושה וחמור דסמין ליה ופטור חמור תפדה בשה וחשבי ליה כפטרט: ור' יוסי הגלילי. אמר לך האי חמור לא הוי כפטרט דפטר הפסיק הענין ור' אבה לודנו לחמור עם שור ושה ככלל ופטור ולא כלל ופטור הוא: ורובני אמרי אין דאי חמור מין סוס מההוא פטרט דריו"ו ופטור הדר וערביה דמפסוק על ענין ראשון הוה נמי כפטרט: ור' יוסי הגלילי. א"כ דחד פטרט הוא לא לכתוב לא ויו"ו ולא פטר: פסיק ליה. ופטור וחדר י' וערבי לוה דהוה חד פטרט ור' יוסי לא משמע ליה האי וחדר ערבי: ויש בו מקצת סימן. שרומה לפרה: או דלמא כיון דמין חמור הוא האם והבן והאם קדוש בבכורה קדוש גם הבן הואיל ויש טמאה מקצת סימן: לא אפיה שילדה מין חמור. כי יש בו מקצת סימן א' חזיר דאדי

איצטריך ס"ד התם הוא ריש לה קרנים והא אין לה קרנים

הא באכילה כו': למה לי למיתני שהיוצא אימא חמור אדום בעלמא הוא קמשמע לן: ומה והאי טהור מעליא הוא והאי טמא מעליא הוא אלא זיל בתר אימיה מנא הני מילי דתנו רבנן² אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך שהוא מעלה גרה ומפריס פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה יזה טהור שנוגד מן הטמא או אינו אלא טמא הנוגד מן הטהור וממפריסי הפרסה הכי

ואדי בני מיקדש צבורה נינהו ובהא קאמר ברייתא בהמה טהורה שילדה מין טמאה ולא שילדה מין סוס ואכתי לא ידעין לא בחמור שילדה מין סוס ולא בפרה שילדה מין סוס: מאי לאו. אתריויהו (קמ"ל) קאי האי אם יש בו מקצת סימנין ושמ' פרה ידילה מין סוס דחייב בבכורה: לא. אפרה שילדה מין חמור קאי: למאי קמני לה לפטורא.

הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות ו.

א ומה הן באכילה. מה הוא מיושב יותר שלל דבר יא אלא צפרה שילדה מין חמור ולא חמור (י) (הילד פרה): **ל"מא די צמיתני שהיוצא.** לקמ"ס דייק מניה מי גרלים של חמור אסורין והכא דייק מדקמני שהיוצא שנותן טעם לדבר הוה ליה למיתני והיוצא: **א ור"ב שמעון נפקא מאת הגמל.** הכא דריש ר"ש

את וצפ' קמא דמנחות (דף יא): גבי לצונה אמר ר"ש את לא דריש ו"ל את לא דריש להאיא דרשא מדע מדלא מייתי עלה היאל דשמעון העמסוני כדמייתי הכא ור"מ דמשמע הכא מלן דדריש את אסר קלוט כר"ש ורבי יוסי הגלילי דריש צפ' ארננה וממשה (צ"ק מל): דדריש צבל השור נקי מדמי ולדות ואת להנאט עורו וצפ' צהמה המקשה (חולין דף ע): שרי קלוט גבי צהמה שנת עוצרה ואמר ר' יוסי הגלילי צנומאה טמא צנומאה טהור דכתיב וכל הולך על כפיו מהלכי כפיו "טמא לך ופריך קלוט צמעי קלוטה ליטמא ש"מ פשיטא ל' לר' יוסי צנומאה טהור וי"ל ניחא ליישב מילתיה דר' יוסי אפילו למ"ד קלוט שרי א"כ בראשו ורובו דמי נלחמו איירי דמורה ר' שמעון י' דשרי וס' לדקדק מהכא דהכי הלכתא דלא דרשינן את דקיימא לן כרננן דשרו קלוט דמזכח פרק צהמה המקשה (סע עה): דלמר הכל מודים בקלוט צנן קלוטה צנן פקושה שמונת מרתי תמייה דכירי אינשי ש"מ קלוט שרי^א ואיכא ללוקמא בראשו ורובו דמי נלחמו וס' כי נמיר קלוט י' מהא טעמא דא' שרי יעמיד לאסור חלבו וגמל נשנה מפני שסועה כמו שפן וארננה כדלמר לקמן ור"ה נמא לר' יוסי הגלילי אכל יס לדקדק מדלמר פרק צנוט כותים (מה דף לו). נקטינן אין קושי סותר ציבה ואי משכתת תנא דלמר סותר ר' אליעזר היא והתם (דף לה). מפרש טעמא דר' אליעזר משום דרשינן את וצמחות פ' הנושא (דף קג). דלמר זוהרו צכוד אמנס וקאמר אשת אב הויל ופריך אשת אב נמי דלוריינא היא את אפיק לרצות אשת אפיק י"ל יסחא ל' ליישב דברי רבי ככולי עלמא י' עוד נראה דלון זה רחיה מנהג דמה הוא זקוק לומר א' אי משכתת תנא דלמר סותר ר' אליעזר היא הא איכא כל הני תנאי דדרשי את^ב: **פירש"ש.** וא"ת לוקמא^ג צכוד אב ואס דמשווה צכודן לצכוד המקס קידושין (דף לז): ולעצור עליו צשני ע"ה (כדלמר תפילה ושיחה עשה) י"ל דמשמע ליה דומיא מורא לא מקס וסחא אי אפטר ורבי עקיבא מרצה תלמידי חכמים דתנן (אבות פ"ד מ"ב) מורא רבך כמורא שמים: הטמאים

אצטריך ס"ד התם הוא ריש לה קרנים והא אין לה קרנים והא באכילה כו': למה לי למיתני שהיוצא אימא חמור אדום בעלמא הוא קמשמע לן: ומה והאי טהור מעליא הוא והאי טמא מעליא הוא אלא זיל בתר אימיה מנא הני מילי דתנו רבנן² אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך שהוא מעלה גרה ומפריס פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה יזה טהור שנוגד מן הטמא או אינו אלא טמא הנוגד מן הטהור וממפריסי הפרסה הכי

סימן בעלמא הוא. לגרס' דלא תיחלף לך איזה מותר באכילה דיכיל אינשי למיעטא ביה: דלא תימא ויל בתריה דידיה. דגולא אי הוי מין טהור ליהוי טהור מעליא הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דיל בתר אימיה איהיה טהורה היוצא ממנה אע"ג שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמאה הנוגדה מן הטהורה לא תאכלה ומאי ממעלה

עין משפט
נר מצוה

יט א ב מ"י פ"ב מהל' צבורה וכלה ו סמנ עשין ריש טו"ש"ע י"ד סימן שט סעף ו:
ג מ"י פ"א מהל' מחלכות אסורות הליה טו"ש"ע י"ד סימן שט סעף בן:

שיטה מקובצת

אל אלא בפרה שילדה מין חמור ולא חמור שילדה פרה: ורואיני פסוק שכתוב בהם וחמור שילד כעין פרה גורטא נכתב הוי דטפי הוי חדוש פטור מן הבכורה חמור שילדה כעין סוס חמור צמעי צצמו: חס"י הורא"ש: ע"כ תוספת הורא"ש: מן עוד נראה דאין זה רחיה וכו'. ונ"ל דאין זה דחיוי דניחא ליה למקט כר"א לפי שדבר קדוש צמעי: חס"י הורא"ש: מן א' אי משכתת תנא דאמר ביהר' עשה וכו' (עי' תוס' אכא כל הני דרשינן את כיון וכו' וא"ת לוקמא על מוראת רב ואס דהשוה צכודן לצכוד המקס וכו' ולעצור ביהר' עשה וכו' (עי' תוס' קמא ע"ג) כדאמר גבי תפילין שיש ח' עשה וי"ל הורא"ש דיל יי"ל דלא משמע ליה להשוות מורא בשר ודם דמורא המקס עד שבא ר"ע וכו' ח"ח. לפי שמצינו בהם לשון זה ומורא רבך כמורא שמים אבל ומהות את ה' אליהך לא הוה ק"ל לרבות אב ואם לענין אהבה (דמי' [כיון] שהשוה הכתוב [בכרם] ככבודו ע"כ מצאתי ונ"ל דטעם נפל בהנה ונ"ל מאי דכתבו ודאי על דברו הוסיף שביטוינו על מאי דאמרנו בגמ' כיון שהגיע לאות ה' אליהך תורא פירש וכו' והוא כע"ב:

רבינו גרשום (המשך)

דפטור מן הבכורה כי אין מקלס סימנים ואפילו כסימנים פשיטא השתא ומה פירש וכו': חמור שילדה מין סוס דאי אב מקצת סימנין כמביא פטורא אלא לאו אתריויהו קאי וש"מ דחמור ידילה מין סוס דחייב דשי בו מקצת סימנים: לעולם אפרה קאי ולא אחמור ואי אמרת א"כ קמני לה לפטור שפוטא לאו פשיטא היא דאצטריך למיתני פטורא דלא ליפתי לה מפרה שילדה חמור דס"ד"א מפרה הוא בפרה שילדה חמור דכי אין לה מקצת סימנים דפטורא דהא יש לה קרנים וכו' אבל הכא. בחמור שילדה מין סוס דאדי ואדי אין לה קרנים אדי ואדי פרוסותי' קלוטות ממאי דהא מין סוס דלמא לאו חמור אלא חמור אדום בעלמא הוא. וסחם סוס אדום וחמור שחור. והאי דלמא אע"ג דאדום הוא אימא חמור אדום הוה וליחייב בכבוד להכי אצטריך למתני לה לפטורה ואכתי לא ידעין וליחייב בכבוד כי יש בו מקצת סימן אלא בפרה שילדה מין חמור אבל חמור שילדה מין סוס ופרה שילדה מין סוס דאדי ואדי אין לה קרנים אכתי לא ידעין: ומה הן באכילה. ולדות של בהמה טהורה שהוא מין בהמה טמאה מותרין מן באכילה שהיוצא מן הטהור טהור והיוצא מן הטמא טמא:

סימן בעלמא הוא. לגרס' דלא תיחלף לך איזה מותר באכילה דיכיל אינשי למיעטא ביה: דלא תימא ויל בתריה דידיה. דגולא אי הוי מין טהור ליהוי טהור מעליא הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דיל בתר אימיה איהיה טהורה היוצא ממנה אע"ג שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמאה הנוגדה מן הטהורה לא תאכלה ומאי ממעלה